فصلنامه ایده های نوین روانشناسی
دوره ۱۳، شماره ۱۷ ، تابستان سال ۱۴۰۱

ارتباط اشتغال مادر در سالهای اولیه کودکی، کیفیت رابطه مادر فرزندی و حمایت اجتماعی ادراک شده با کفایت اجتماعی در سال های بزرگسالی

منصوره قندابی*[1]، گلناز رفیع زاده اردبیلی[2]

چکیده

پیش‌زمینه و هدف: پژوهش حاضر با هدف تعیین ارتباط بین اشتغال مادر در سال های اولیه کودکی(نمیه وقت/ تمام وقت)، کیفیت رابطه مادر- فرزندی و حمایت اجتماعی ادراک شده با کفایت اجتماعی در بزرگسالی انجام شد.

مواد و روش کار: روش پژوهش حاضر، توصیفی از نوع همبستگی(رگرسیون) است. جامعه آماری این پژوهش کلیه دانشجویان دختر دانشگاه فردوسی مشهد در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ بودند که ۱۰۵ نفر به عنوان نمونه پژوهش به روش نمونه‌گیری در دسترس از بین تمام دانشجویان دختر دانشگاه فردوسی مشهد که در ۳ سال اولیه زندگی دارای مادر شاغل بوده‌اند، انتخاب گردید. شرکت‌کنندگان پرسشنامۀ کفایت اجتماعی فلنر و همکاران(۱۹۹۱)، مقیاس چندبعدی اجتماعی ادراک شدۀ زیمت و همکاران(۱۹۸۸) و مقیاس رابطه مادر-فرزند فاین و همکاران(۱۹۸۳) را تکمیل کردند. جهت تجزیه و تحلیل داده ها از شاخص ها و روش‌های آمار توصیفی میانگین و خطای استاندارد داده‌ها استفاده شد؛ و از آمار استنباطی جهت بدست آوردن ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون توسط نرم‌افزار SPSS-26 استفاده شد.

یافته‌ها: براساس داده‌های بدست آمده حمایت اجتماعی ادراک شده از جانب دوستان و دیگران، مهارت های رفتاری(۱۹ درصد، F =۹.۱۶۲) و حمایت های خانواده، مهارت های شناختی(۱۱درصد، F =۸.۲۲۸) و انگیزش و انتظارات(۹ درصد، F =۷.۸۵۲) را که از مؤلفه‌های کفایت اجتماعی هستند، را پیش بینی می‌کند. از بین مؤلفه‌های رابطه والد(مادر)-فرزند عاطفه مثبت، مهارت‌های رفتاری(۱۰درصد، F =۹.۱۹۲) و تنفر نقش، مهارت‌های شناختی(۱۱درصد، F =۹.۹۸۸) را پیش‌بینی می‌کند.

بحث و نتیجه‌گیری: درنتیجه می‌توان گفت حمایت اجتماعی ادراک شده و ارتباط والد(مادر)- فرزند میتواند کفایت اجتماعی فرد را در بزرگسالی پیش‌بینی نماید.

کلید واژه‌ها: اشتغال مادر، کیفیت رابطه مادر- فرزند، حمایت اجتماعی ادراک شده، کفایت اجتماعی

[1]* کارشناسی ارشد، روان‌شناسی عمومی، گروه روان‌شناسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران (نویسنده مسئول)
(mansoorehghandabi@yahoo.com)
۲ کارشناسی ارشد، روان‌شناسی عمومی، گروه روان‌شناسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

[Downloaded from jnip.ir on 2026-10-30]

بیان مساله

یکی از عوامل مهم در رشد هیجانی و اجتماعی و تعامل سازنده با همسالان، کفایت اجتماعی است(آللدونسین و همکاران[1]، ۲۰۱۴). مفهوم کفایت عنوانی برای ارزیابی توانایی کودکان می‌باشد. این مفهوم براساس تعامل‌های اجتماعی کودکان در زندگی روزمره و چگونگی نمایش صلاحیت‌های اجتماعی آنان در یک موقعیت، معنا می‌شود(لمریک و همکاران[2]، ۲۰۱۹). کفایت اجتماعی به معنای داشتن مهارت‌های ارتباطی، همکاری، تعامل و خودکنترلی است که در خانه، مدرسه و جامعه نمایان می‌گردد. کودکانی که کفایت اجتماعی متناسب با سن خود را ندارند، رفتارهای درونی‌سازی و برونی‌سازی دارند و اختلافات دانشگاهی مداومی را تجربه می‌کنند(واشینگتون و همکاران[3]، ۲۰۲۰). کفایت اجتماعی بازتابی از تعامل پویا بین فرد و محیط پیرامون وی است و به تدریج در خلال دوران کودکی شکل گرفته و در صورت وجود شرایط مساعد در دوران نوجوانی رشد و گسترش می‌یابد(بیوچامپ و آندرسون[4]، ۲۰۱۰). در دوران کودکی، روابط مورد اعتماد اولیه تکیه‌گاه امنی را برای کودک جهت اکتشاف، یادگیری و همچنین تحول پدید می‌آورد و سبب رشد شناختی، اجتماعی و هیجانی می‌شود(بروک-گان، هان و والدفوگل [5]، ۲۰۱۰). تقریبا همه نظریه‌پردازان بر اهمیت روابط در رشد و تحول تأکید می‌کنند .نظریه‌های دلبستگی، پدیدارشناسی، روان‌کاوی، نظریه‌پردازان حوزه خانواده اگرچه از قالب‌های متفاوت استفاده می‌کنند اما همه آن‌ها چگونگی و چرایی اهمیت روابط پایدار را برای ایجاد احساس خود بودن، وجود دیگری و اعتماد به نفس در نظر می‌گیرند(پارک و بوریل[6]، ۲۰۰۸؛ تامپسون[7]، ۲۰۲۱) همچنین یک مطالعه نشان می‌دهد سوء رفتار در مراقبت کودک خصوصا توسط مادر، سبب نقص در سیستم خود می‌شود. به‌طوری‌که سبب کاهش اعتماد به نفس، ایجاد نقص در درک صلاحیت و شایستگی خود، می‌شود و همچنین جهت‌گیری انگیزشی فرد بیرونی می‌شود و کیفیت رابطه مادر و کودک به مشکلات درونی‌سازی و بیرونی‌سازی می‌انجامد و بر عزت نفس و کفایت اجتماعی کودک اثر گذار می‌باشد(کیم و چیکتی[8]، ۲۰۰۴). همین‌طور هنگامی که تعامل بین مادر و کودک منفی و کنترل کننده باشد، کیفیت رابطه بین همسالان پرخاشگرانه‌تر و کودک با طرد شدن بیشتری در مدرسه مواجه‌اند. بنابراین مهارت‌های اجتماعی و محبوبیت در بین همسالان ارتباط زیادی با روش‌های

[1] Alduncin, N. et al
[2] Lamerichs, S et al
[3] Washington, T et al
[4] Beauchamp, M. H., & Anderson, V
[5] Brooks-Gunn, J., Han, W.-J., & Waldfogel, J.
[6] Parke, R.D & Buriel, R.
[7] Thompson, R. A.
[8] Kim, J., & Cicchetti, D.

[Downloaded from jnip.ir on 2026-10-30]

تربیتی والدین دارد. نتیجه این مطالعه چنین است که رابطه سخت تر و اجباری تر سبب کمتر پذیرفته شدن در بین همسالان را در پی دارد(بتول و همکاران، ۲۰۲۰). درحالی‌که روش‌های پرورش مقتدرانه با محبوبیت بیشتری در بین همسالان همراه است. همچنین مادرانی که نسبت به فرزندشان بسیار مثبت بودند، یعنی در تعامل خود به کمک و تشویق فرزندان می پرداختند، به فعالیت‌های بدون چالش اشتیاق کمتری داشتند و کفایت اجتماعی بالاتری را نشان می‌دادند(آتیلی، ورمیگلی و روزی[1]، ۲۰۱۰). بعلاوه با توجه به نقشی که والدین خصوصا مادران در تجربیات دوران کودکی دارند، جای تعجبی ندارد ،که نظریه-های روان‌شناختی حرف‌های زیادی در مورد تأثیر اشتغال والدین در اوایل کودکی و رشد کودک زده‌اند. از این بین، با نظر به ورود بی‌سابقه مادران به بازار کار در دهه‌های اخیر، رابطه بین اشتغال مادر در سال‌های اولیه زندگی کودک و رشد بعدی آن‌ها نظر بسیاری از روان‌شناسان و سایر محققان را به خود جلب کرده-است(بروک و همکاران، ۲۰۱۰). این پدیده از آن رو که ممکن است اثری منفی بر کودکان داشته باشد، باعث نگرانی جامعه شناسان و سایست مداران شده است. براساس پژوهش‌هایی که در این حیطه انجام شده است، نشان می‌دهد که اشتغال مادر در سال‌های اولیه کودکی بر شناخت کودکان اثرات مخربی دارد. بطوریکه یکی از نتایج القوه ناخواسته اشتغال مادران این است که باعث کاهش زمان سپری شده برای فعالیت هایی می شود که برای رشد کودکان ضروری است(هسین و فلف[2]، ۲۰۱۶). همچنین براون و همکاران[3](۲۰۱۰) هرچه ساعات کاری مادران طولانی باشد زمانی که کودک را تشویق به فعالیت‌های بدنی و نظارت بر وی اختصاص می دهد، کاهش یافته و بنابراین تأثیرات مخرب تری بر سبک زندگی کودک دارد. والدفوگل، هان و بروک-گان (۲۰۰۲) نیز بر پیامدهای شناختی اشتغال مادر پرداخته‌اند، نشان دادند که اشتغال مادر در سال‌های اولیه کودکی در خانواده‌های با درآمد کمتر و در دختران اثرگذارتر می‌باشد.بطور کلی رویدادهای دوران کودکی با مشکلات رفتاری، وضعیت‌های ذهنی، عزت نفس شخصیت دوران بلوغ و همچنین الگوهای رفتاری در بزرگسالی رابطه دارد(بروک-گان، هان و والدفوگل، ۲۰۱۰). یکی دیگر از عواملی که در کنار کیفیت رابطه و تعاملات بین والدین خصوصا مادر و کودک بر وضعیت‌های بعدی کودک اثر گذار می باشد، حمایت اجتماعی درک شده از سوی والدین(رضایی و همکاران، ۱۳۹۷)، همسالان و معلمان می‌باشد و حمایت درک شده بیشتر از سایر عوامل دیگر در شکل‌گیری عملکرد و انگیزه در دوران نوجوانی نقش دارد(سانگ و همکاران[4]،۲۰۱۵). در همین راستا حمایت اجتماعی ادراک شده از طریق تأثیری که بر شایستگی، علاقه، لذت و کاهش اضطراب می‌گذارد؛ می‌تواند سبب پیشرفت و موفقیت در موارد درسی شود(اردن و اکگول[5]، ۲۰۱۰). حمایتی که دانشجویان(از والدین، دوستان، معلمان) درک می کنند، اعتقادات و عواطف انگیزشی آن ها را تسهیل می کند، به طوری که دانش آموزانی که والدین خود را پشتیبان خود

[1] Attili, G., Vermigli, P., & Roazzi, A.
[2] Hsin, A., & Felfe, C.
[3] Brown, J. E et al.
[4] Song, J. et al.
[5] Erden & Akgü

[Downloaded from jnip.ir on 2026-10-30]

توصیف می کنند دارای ویژگی های انگیزشی و عاطفی تطبیقی هستند. آن ها اعتماد به نفس دارند، اضطراب کمتری را تجربه می کنند و از درس هایشان لذت می برند که به نوبه خود بر عملکردشان تاثیر می گذارد. این نتیجه از حمایت همسالان نیز پشتیبانی می کند. بطوریکه همسالان نیز می توانند از طریق تاثیر بر تجربیات عطفی، علاقه و افزایش لذت دانش آموزان در دستیابی به پیشرفت مؤثر باشند(احمد و همکاران[1]، ۲۰۱۰ ؛ برو ایکیز و کاکارب[2]، ۲۰۱۰). همچنین پاولسن و همکاران[3](۲۰۰۶) نشان دادند رفتارهای انفعالی مدرسه ناشی از عدم شایستگی یا عدم اطمینان افراد به توانایی هایشان، برخاسته از تنشی است که افراد خجالتی در تعاملات اجتماعی و ترس آن ها از ارزیابی دیگران می باشد. همچنین حمایت اجتماعی درک شده می تواند نقش وسطه ای در سیستم شناخی فرد داشته باشد بصورتیکه بر تفسیر شخص از موقعیت تنش زا، دانش راهبردهای مقابله ای یا خود پنداره یا در حالت دیگر ادراک فرد از حمایت می تواند بر ارزیابی مهارت های فردی شخص اثر بگذارد. در مجموع ادراک در دسترس بودن حمایت، تأثیر مهارکننده ای بر استرس، محافظت از اضطراب اجتماعی، شایستگی اجتماعی و خودکنترلی داشته باشد(کوهن و همکاران[4]، ۱۹۸۶؛ روح افزا، ۲۰۱۴). پیگیری اهداف تحصیلی، دستیابی به مسئولیت های آکادمیک و نمایش رفتارهای اجتماعی رابطه مثبتی با پذیرش همسالان در بین دانشجویان دارد(ونتزل[5]، ۱۹۹۴؛ ونتزل و همکاران، ۲۰۱۶). در مقابل مطالعه (کاسیوپو و هاوکلی[6]، ۲۰۰۹) نشان می دهد انزوای اجتماعی درک شده(تنهایی) یک عامل خطر برای اختلال و کاهش عملکرد های شناختی و اجرایی، سرعت در پردازش، ایجاد افسردگی، افزایش حساسیت به تهدیدهای اجتماعی و... می باشد و بر تصمیمات، رفتارها و تعامل های بین فردی اثرگذار است. بنابراین با توجه به عواملی که شرح داده شد ما در این پژوهش به دنبال بررسی این مسئله است که آیا بین اشتغال مادر در سال های اولیه کودکی، کیفیت رابطه مادر -فرزندی و حمایت اجتماعی ادراک شده در پیش‌بینی کفایت اجتماعی در دوران بزرگسالی نقش دارد؟

مواد و روش کار

پژوهش حاضر از نوع توصیفی و به روش همبستگی(رگرسیون) است. جامعه آماری آن شامل تمام دختران دانشجوی دانشگاه فردوسی مشهد است که مادر آن ها در سال های اولیه زندگی آن ها به طور تمام وقت یا نیمه وقت کارمند بوده اند که به روش نمونه گیری در دسترس ۱۰۵ نفر به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. به این ترتیب که با مراجعه به دانشگاه فردوسی مشهد پس از بررسی کارمند بودن مادر در ۳ سال اول زندگی آن ها پرسشنامه های مدنظر به دانشجویان داده شد و ضمن توضیح در درباره پژوهش، اهداف آن و محرمانه بودن اطلاعات، از آنها خواسته شد تا نیمه وقت بودن یا تمام وقت بودن شغل مادر در

[1] Ahmed, W. et al.
[2] Ebru Ikiza, F., & Cakarb, F. S.
[3] Paulsen, E., Bru, E., & Murberg, T. A.
[4] Cohen, S. et al.
[5] Wentzel, K.
[6] Cacioppo, J. T., & Hawkley, L. C.

[Downloaded from jnip.ir on 2026-10-30]

دوران کودکی و پرسشنامه های حمایت اجتماعی ادراک شده، رابطه مادر-فرزند و کفایت اجتماعی را تکمیل کنند. بنابراین در این پژوهش به منظور کنترل حداقل برخی متغیرهای تاثیرگذار جنسیت فرد و شغل مادر کنترل شد. داده ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS-26 و روش همبستگی پیرسون، تجزیه و تحلیل شدند.

پرسشنامه کفایت اجتماعی[1](SCS): این مقیاس ۴۷ ماده ای توسط فلنر، لیس و فیلیپس[2] در سال ۱۹۹۴ ساخته شد. آزمودنی‌ها به ماده های این آزمون در مقیاس ۴ درجه ای از کاملا مخالف=۱ تا کاملا موافق=۷ پاسخ می دهند. سؤال های ۳، ۶، ۸، ۹، ۱۱، ۱۲، ۱۵، ۱۶، ۲۱، ۲۵، ۲۸، ۳۲، ۳۶، ۳۷، ۳۸، ۴۳، ۴۴، ۴۵ معکوس نمره گذاری می شود. به این صورت که به کاملا موافقم=۱ و کاملا مخالفم=۷ تعلق می گیرد. فلنر و همکاران (۱۹۹۴)، جهت برآورد ضریب پایایی و همسانی درونی مقیاس، از روش آلفای کرونباخ استفاده و ضریب آلفای کرونباخ آن را پس از حذف سؤال هایی که همبستگی کمی با نمره کل داشتند؛ گزارش کردند که حاکی از ضریب همسانی قابل قبول پرسشنامه بود. ضریب همبستگی پایایی را در فاصله زمانی ۴ هفته در مورد ۳۰ آزمودنی برابر با ۰.۷۸ و روایی سازه این پرسشنامه را از طریق محاسبه همبستگی کل مقیاس با خرده مقیاس ها، مطلوب و همچنین روایی سازه مقیاس را از طریق محاسبه همبستگی کل مقیاس با خرده مقیاس ها، مطلوب و همچنین روایی سازه مقیاس را از طریق تحلیل عاملی بررسی و مقدار کفایت نمونه برداری را برابر با ۰/۸۲ گزارش کردند(هقانی و همکاران، ۲۰۱۹؛ به نقل از عیسی زادگان و همکاران، ۱۳۹۵).

مقیاس چند بعدی حمایت اجتماعی ادراک شده[3](MSPSS): این پرسشنامه را زیمت و همکارانش[4] در سال ۱۹۸۸ به منظور سنجش حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف خانواده، دوستان و افراد مهم زندگی فرد تهیه کرده اند. این مقیاس ۱۲ گویه دارد و پاسخگو نظر خود را در یک مقیاس ۵ گزینه ای از نمره یک برای کاملا مخالفم تا ۵ برای کاملا موافقم مشخص می کند. بروئر و همکارانش در سال ۲۰۰۸، پایایی درونی این ابزار را در یک نمونه ۷۸۸ نفری از جوانان دبیرستان با استفاده از آلفای کرونباخ، ۹۱ تا ۸۶ درصد برای خرده مقیاس های این ابزار و ۸۶ درصد برای کل ابزار گزارش نموده اند(نیک نام و همکاران، ۲۰۱۶). سلیمی و همکاران(۱۳۸۸) ضریب آلفای کرونباخ سه بعد حمایت اجتماعی ادراک شده از سوی خانواده، دوستان و افراد مهم زندگی را به ترتیب ۸۹ درصد، ۸۶ درصد و ۸۲ درصد ذکر نموده اند.

مقیاس رابطه والد-فرزند[5](PCRS): یکی از آزمون های مداد- کاغذی ۲۴ سوالی برای سنجیدن نظر جوانان درباره رابطه با والدین خود است که در سال ۱۹۸۳ با هدف سنجیدن کیفیت رابطهٔ والد- فرزندی توسط مارک. ای فاین، جی مورلند، و اندرو شوبل[6](۱۹۸۳) تهیه شده است. این مقیاس شامل دو فرم یکی برای سنجیدن رابطه فرزند با مادر و دیگری برای سنجیدن رابطه فرزند. با پدر. عوامل مرتبط با پرسشنامه

[1] Social Competency Scale(SCS)
[2] Felner RD., Lease AM. & Philips RS.
[3] Multidimensional Scale of Perceived Social Support
[4] Zimet, G. D., et al.
[5] Parent-child relationship scale
[6] Fine, M. A., Worley, S. M., & Schwebel, A. I

[Downloaded from jnip.ir on 2026-10-30]

پدر عبارت است از: عاطفه مثبت، آمیزش پدرانه، ارتباط یا گفت وشنود و خشم و برای پرسشنامه مادر عبارت است از: عاطفه مثبت، آزردگی/سردرگمی نقش، همانندسازی و ارتباط یا گفت وشنود. مقیاس رابطه والد-فرزندی با ضریب آلفای ۸۹/۱ تا ۹۴/۰ برای خرده مقیاس های مربوط به پدر و نیز آلفای کلی ۹۶/۱ و ضریب آلفای ۶۱/۱ تا ۱/ برای خرده مقیاس های مربوط به مادر و نیز آلفای کلی ۹۶/۱ همسانی خوبی دارند. این ضرایب آلفا را با اجرای پرسشنامه بر ۲۴۱ دانشجو به دست آورده اند(ثنایی و همکاران، ۱۳۷۹). در این پژوهش باتوجه به هدف آن از فرم مادر بهره گرفته شده است.

یافته‌ها

یافته های توصیفی پژوهش نشان داد که از ۱۰۵ آزمودنی شرکت کننده در این پژوهش ۳۹ درصد دارای مادران شاغل به صورت تمام وقت و ۶۱ درصد دارای مادران ساغل به صورت نیمه وقت بودند.

جدول(۱). میانگین و انحراف معیار نمره های دختران در متغیرهای پژوهش

متغیرها	دارای مادران شاغل تمام وقت		دارای مادران شاغل نیمه وقت		کل	
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
حمایت خانواده	۱۳.۸۳	۳.۲۷	۱۵.۴۰	۴.۱۶	۱۴.۸۰	۳.۹۰
حمایت دوستان	۱۳.۱۲	۴.۶۸	۱۳.۸۹	۳.۳۴	۱۳.۶۰	۳.۹۰
حمایت دیگران	۱۳.۸۰	۴.۱۵	۱۳.۱۲	۴.۰۹	۱۳.۳۸	۴.۱۰
عاطفه مثبت	۶۵.۰۹	۲۵.۸۴	۵۹.۰۰	۲۱.۷۲	۶۱.۳۶	۲۳.۴۳
تنفر نقش	۱۵.۱۲	۸.۱۶	۱۹.۱۴	۶.۹۲	۱۷.۵۸	۷.۶۳
تعیین هویت	۱۳.۴۱	۵.۶۳	۱۵.۳۸	۴.۷۰	۱۴.۶۲	۵.۱۳
ارتباط	۳۰.۵۱	۱۳.۵۱	۲۸.۶۹	۱۲.۲۵	۲۹.۴۰	۱۲.۷۰
مهارت های رفتاری	۱۵۹.۷۴	۳۰.۹۲	۱۵۰.۱۸	۲۲.۶۶	۱۵۳.۸۸	۲۶.۴۰
انگیزش ها و انتظارات	۲۸.۶۷	۷.۲۷	۳۰.۷۳۴	۵.۲۳	۲۹.۹۳	۶.۱۴
مهارت های شناختی	۱۴.۳۲	۳.۵۳	۱۳.۵۹	۲.۵۷	۱۳.۸۷	۲.۹۸
کفایت هیجانی	۱۳.۵۴	۴.۰۴	۱۲.۸۵	۲.۴۴	۱۳.۱۲	۳.۱

جدول ۱ میانگین و انحراف استاندارد هر یک از متغیرهای پژوهش را به طور کلی و نیز به تفکیک تمام وقت و نیمه وقت نشان می‌دهد.

در جدول ۲ نتایج همبستگی بین خرده مقیاس متغیرهای پیش بین شامل حمایت اجتماعی ادراک شده و کیفیت رابطه مادر- فرزند با خرده مقیاس های متغیر وابسته یعنی کفایت اجتماعی آورده شده است. بر اساس این جدول بین حمایت خانواده و مولفه های انگیزش(۰.۰۳۰۲) و مهارت شناختی(۰.۳۰۹)؛ حمایت

[Downloaded from jnip.ir on 2026-10-30]

دوستان و تمام مولفه های کفایت اجتماعی(به ترتیب ۰.۳۷۷، ۰.۲۴۲، ۰.۲۵۲، ۰.۲۶۷)؛ حمایت دیگران و مهارت های رفتاری(۰.۳۸۴)؛ همچنین از بین مولفه های مربوط به رابطه مادر- فرزندی، عاطفه مثبت و ارتباط با مهارت رفتاری(۰.۳۲۵ و ۰.۲۸۱) رابطه ی مستقیم و معنادار دارند و تنفر نقش نیز با مهارت های شناختی(۰.۳۳۷-) دارای رابطه معکوس و معنادار می باشد.

جدول(۲). میانگین و انحراف معیار نمره های دختران در متغیرهای پژوهش

متغیر	حمایت خانواده	حمایت دوستان	حمایت دیگران	عاطفه مثبت	تنفر نقش	تعیین هویت	ارتباط
مهارت رفتاری	۰.۱۳۵	۰.۳۷۷**	۰.۳۸۴**	۰.۳۲۵**	-۰.۲۶	-۰.۷۰	۰.۲۸۱*
انگیزش	۰.۳۰۲**	۰.۲۴۲*	۰.۰۹۳	-۰.۳۷	۰.۰۰۴	-۰.۳۵	۰.۰۳۳
مهارت شناختی	۰.۳۰۹**	۰.۲۵۲*	۰.۱۱۵	۰.۰۶	-۰.۳۳۷**	-۰.۱۲۵	۰.۰۷۸
کفایت هیجانی	۰.۲۰۵	۰.۲۶۷*	۰.۲۵۶*	۰.۲۰۴	-۰.۱۶۲	۰.۱۱۹	۰.۱۳۶

**معناداری در سطح ۰.۰۱؛ * معناداری در سطح ۰.۰۵

همچنین لازم است بررسی کنیم که آیا اشتغال تمام وقت و نیمه وقت مادران بین دختران در خرده مقیاس های کفایت اجتماعی تفاوت معنادار ایجاد می کند و می تواند به عنوان پیش بین مورد بررسی قرار گیرد یا خیر. در بررسی این تفاوت در جدول ۳ با استفاده از آزمون t مستقل مشخص شد که بین دختران با مادران شاغل تمام وقت و نیمه وقت در هیچ یک از خرده مقیاس‌ها رابطه‌ی معنادار وجود ندارد.

جدول(۳). تفاوت میانگین نمرات گروه های دختران با مادران شاغل تمام وقت و نیمه وقت در خرده مقیاس‌های کفایت اجتماعی

متغیر	مقدار t	درجه آزادی	مقدار معناداری
مهارت رفتاری	۱.۵۹۳	۷۸	۰.115
انگیزش	-۱.۴۶۹	۷۸	۰.146
مهارت شناختی	۱.۰۶۹	۷۸	۰.289
کفایت هیجانی	۰.۹۵۴	۷۸	۰.343

جدول(۴). بررسی حمایت دوستان و دیگران و عاطفه مثبت به عنوان پیش بین مهارت های رفتاری

متغیرهای پیش بین	F	R	R^2	R^2 AD	B	T	P
گام ۱	۹.۱۶۲	۰.۴۳۸	۰.۱۹۲	۰۱۷۱			
حمایت					۰.۲۴۵	۲.۰۶۱	۰.۴۳

[Downloaded from jnip.ir on 2026-10-30]

دوستان						
حمایت دیگران		۰.۲۵۹			۲.۱۸۱	۰.۰۳۲
گام ۱	9.192	0.325	۰.۱۰۵	۰.۰۹۴		
عاطفه مثبت		۰.۳۲۵			3.032	۰.۰۰۳

جدول(۵). بررسی حمایت خانواده و تنفر نقش به عنوان پیش بین مهارت های شناختی

متغیرهای پیش بین	F	R	R^2	R^2 AD	β	T	P
گام ۱	۸.۲۲۸	۰.۳۰۹	۰.۰۹۵	۰.۰۸۴			
حمایت خانواده					۰.۳۰۹	۲.۸۶	۰.۰۰۵
گام ۱	۹.۹۸۸	۰.۳۳۷	۰.۱۱۴	۰.۱۰۲			
تنفر نقش					-۰.۳۳۷	-۳.۱۶۰	۰.۰۰۲

جدول(۶). بررسی حمایت خانواده به عنوان پیش بین انگیزش و انتظارات

متغیرهای پیش بین	F	R	R^2	R^2 AD	β	T	P
گام ۱	۷.۸۵۲	۰.۳۰۲	۰.۰۹۱	۰.۰۸			
حمایت خانواده					۰.۳۰۲	۲.۸۰۲	۰.۰۰۶

باتوجه به نتایج جدول ۴ ترکیب حمایت دوستان و دیگران توانستند بیش از ۱۹ درصد(F =۹.۱۶۲) و عاطفه ی مثبت بیش از ۱۰ درصد (F =۹.۱۹۲) مهارت های رفتاری از کفایت اجتماعی را پیش بینی کنند. همچنین با توجه به جدول ۵ حمایت خانواده ۹ درصد(F =۸.۲۲۸) و تنفر نقش بیش از ۱۱ درصد(F =۹.۹۸۸) توانستند مهارت‌های شناختی از کفایت اجتماعی را پیش‌بینی نمایند. براساس جدول ۶ نیز حمایت خانواده توانست ۹ درصد(F =۷.۸۵۲)، انگیزش و انتظارات از کفایت اجتماعی را پیش‌بینی نماید.

بحث و نتیجه گیری

این پژوهش به منظور بررسی رابطه اشتغال مادر(تمام وقت و نیمه وقت)، حمایت اجتماعی ادراک شده و کیفیت رابطه مادر-فرزند با کفایت اجتماعی در دانشجویان دختر دانشگاه فردوسی مشهد که مادرانشان در دوران اولیه زندگی آن ها کارمند بودند، انجام شد. پس از بررسی همبستگی میان متغیرها نتایج نشان دادند که بین حمایت اجتماعی ادراک شده از جانب دیگران و دوستان با مهارت‌های رفتاری که یکی از مؤلفه‌های کفایت اجتماعی است، همبستگی مثبت معنادار وجود دارد و در همین راستا نقش پیش بینی کنندگی این دو متغیر در ارتباط با مهارت های رفتاری مورد بررسی قرار گرفت، که نتایج آن نشان داد این متغیرها می-

[Downloaded from jnip.ir on 2026-10-30]

تواند ۱۹ درصد از تغییرات مهارت های رفتاری را پیش بینی کند. در همین راستا پاولسن و همکاران(۲۰۰۶) نشان دادند رفتارهای انفعالی در مدرسه ناشی از عدم شایستگی یا عدم اطمینان افراد به توانایی هایشان است برخاسته از تنشی است که افراد خجالتی در تعاملات اجتماعی و ترس آن ها از ارزیابی دیگران می باشد. همچنین پژوهش متاجی امیررود و همکاران(۱۳۹۳) ارتباط بین حمایت اجتماعی ادراک شده و رفتارهای خود مراقبتی مانند رفتارهای غذایی پیشگیری کننده از چاقی را نشان می دهد که با نتیجه ی پژوهش ما هماهنگی دارد. بر همین اساس وانگ و همکاران[1](۲۰۱۸) و فین[2](۲۰۲۰) تأثیر حمایت همسالان و تعامل عاطفی با آن ها را بر مهارت های رفتاری را بیان نموده اند. در رابطه با معنادار نشدن همبستگی بین حمایت اجتماعی ادراک شده(حمایت خانواده) با مهارت‌های رفتاری می توان محدودیت‌های پژوهش شامل تعداد محدود اعضای نمونه را دلیل آن دانست. از دیگر نتایج این پژوهش می توان به همبستگی مثبت معنادار بین حمایت خانواده و مهارت های شناختی اشاره کرد که با انجام تحلیل رگرسیون مشخص شد که حمایت خانواده ۹ درصد تغییرات مهارت‌های شناختی را پیش‌بینی می‌کند. این نتیجه با پژوهش کاسیوپو و هاوکلی(۲۰۰۹) که نشان می‌دهد انزوای اجتماعی درک شده(تنهایی) یک عامل خطر برای اختلال و کاهش عملکرد های شناختی و اجرایی، سرعت در پردازش، ایجاد افسردگی، افزایش حساسیت به تهدیدهای اجتماعی و... می باشد، همراستا می‌باشد. بعلاوه با توجه به پیش بینی کنندگی تنفر نقش(۱۱ درصد) به عنوان خرده مقیاس رابطه والد(مادر)- فرزند برای مهارت‌های شناختی، نتایج پژوهش کاپوتی، لس و پاگنین[3](۲۰۱۶) نشان می‌دهد که این رابطه می‌تواند موفقیت‌های تحصیلی و توانمندی‌های کلامی فرد را در سال‌های بعد پیش‌بینی نماید. دسکال-توماس و همکارانش[4](۲۰۲۱) در پژوهش خود همبستگی بین حمایت خانواده و متغیرهای انگیزشی و انتظارات مرتبط با اهداف موفقیت را عنوان کرده اند که همراستا با نتیجه بدست آمده از پیش بینی کنندگی حمایت خانواده برای انگیزش و انتظارات از مقیاس کفایت اجتماعی می‌باشد. بعلاوه کو و لین[5](۲۰۱۱) نشان دادند که خانواده و فرآیندهای مثبت درون آن به طور مستقیم می تواند شیوه‌های حل مسئله خلاق(مهارت‌های شناختی) و به طور غیرمستقیم می تواند اعتماد به هوش و انگیزه درونی را پیش‌بینی کند. حمدان-منصور و همکاران[6](۲۰۱۴) حمایت اجتماعی ادراک شده از سوی خانواده را از عوامل مؤثر در انگیزه تحصیلی می‌دانند.

با بررسی معناداری همبستگی اشتغال مادران با خرده مقیاس‌های کفایت اجتماعی مشخص شد که ارتباط معناداری بین این متغیرها وجود ندارد که با توجه به ارتباط منطقی این متغیرها با یکدیگر و کم بودن حجم نمونه لازم است که این ارتباط در پژوهش‌هایی با حجم بزرگتر مورد بررسی قرار گیرد. همچنین از آنجا که مطالعات کمتری در خصوص نقش مثبت اشتغال مادران پرداخته اند می‌تواند، برای بررسی های

[1] Wang, M.
[2] Fin, G. A.
[3] Caputi, M., Lecce, S., & Pagnin, A.
[4] Descals-tom, A., et al.
[5] Cho, S., & Lin, C.
[6] Hamdan-mansour, A. M., et al.

[Downloaded from jnip.ir on 2026-10-30]

بیشتر پیشنهاد گردد. بعلاوه براساس پژوهش پیلکائوسکاس[1]، بروک-گان و والفوگل(۲۰۱۸) مبنی بر آسیب پذیری دختران و کودکان خانواده های با درآمد کمتر و از آنجا که در این پژوهش طبقه ی اقتصادی و جنسیت مورد بررسی واقع نشده بود می توان نقش این دو متغیر را به عنوان میانجی در این خصوص مورد پژوهش قرار داد. بطور کلی پژوهش های بیشتری در حوزه ی ارتباط اشتغال مادر با کفایت اجتماعی و نیز شناسایی پیش بین های کفایت اجتماعی ضروری است.

منابع

ثنایی، باقر؛ علاقبند، ستیلا و هومن، عباس. (۱۳۷۹). *مقیاس های سنجش خانواده و ازدواج*. موسسه انتشارات بعثت.

رضایی، الهه؛ توحیدی، افسانه و موسوی نسب، سیدمحمدحسین. (۱۳۹۷). حمایت اجتماعی و انگیزش تحصیلی: نقش واسطه‌ای باورهای خودکارآمدی. مجله مطالعات آموزش و یادگیری. ۱۰ (۲)، ۷۴-۵۴.

سلیمی، عظیمه؛ جوکار، بهرام و نیک‌پور، روشنک. (۲۰۰۹). ارتباطات اینترنتی در زندگی: بررسی نقش ادراک حمایت اجتماعی و احساس تنهایی در استفاده از اینترنت. *مطالعات روان شناسی*، ۵(۳)،۸۱–۱۰۲.

متاجی امیررود، مریم؛ تقدیسی، محمدحسین؛ گوهری، محمودرضا و شیدفر، فرزاد. (۱۳۹۳). بررسی نقش نگرش غذایی بر رفتارهای مرتبط در زنان دارای اضافه وزن و چاقی شهر ارومیه. *مجله دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران(پیاورد سلامت)*، ۸(۶)، ۴۶۴–۴۷۷.

Ahmed, W., Minnaert, A., van der Werf, G., & Kuyper, H. (2010). Perceived social support and early adolescents' achievement: The mediational roles of motivational beliefs and emotions. *Journal of Youth and Adolescence*, *39*(1), 36–46. https://doi.org/10.1007/s10964-008-9367-7

Alduncin, N., Huffman, L. C., Feldman, H. M., & Loe, I. M. (2014). Executive function is associated with social competence in preschool-aged children born preterm or full term. *Early Human Development*, *90*(6), 299–306. https://doi.org/10.1016/j.earlhumdev.2014.02.011

Attili, G., Vermigli, P., & Roazzi, A. (2010). children's social competence, peer status, and the quality of mother-child and father-child relationships: A multidimensional scaling approach. *European Psychologist*, *15*(1), 23–33. https://doi.org/https://doi.org/10.1027/1016-9040/a000002

Batool, S. S., Lewis, C. A., & Lewis, C. A. (2020). *Does positive parenting predict pro-social behavior and friendship quality among adolescents ? Emotional*

[1] Pilkauskas, N.

[Downloaded from jnip.ir on 2026-10-30]

intelligence as a mediator. *Walker 2008*. https://doi.org/DOI: https://doi.org/10.1007/s12144-020-00719-y

Beauchamp, M. H., & Anderson, V. (2010). SOCIAL: An Integrative Framework for the Development of Social Skills. *Psychological Bulletin*, *136*(1), 39–64. https://doi.org/10.1037/a0017768

Brooks-Gunn, J., Han, W.-J., & Waldfogel, J. (2010). First-year maternal employment and child development in the first 7 years. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, i–148.

Brown, J. E., Broom, D. H., Nicholson, J. M., & Bittman, M. (2010). Do working mothers raise couch potato kids? Maternal employment and children's lifestyle behaviors and weight in early childhood. *Social Science and Medicine*, *70*(11), 1816–1824. https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2010.01.040

Cacioppo, J. T., & Hawkley, L. C. (2009). Perceived social isolation and cognition. *Trends in Cognitive Sciences*, *13*(10), 447–454. https://doi.org/10.1016/j.tics.2009.06.005

Caputi, M., Lecce, S., & Pagnin, A. (2016). *The role of mother-child and teacher-child relationship on academic achievement*. *5629*(April), 0–18. https://doi.org/10.1080/17405629.2016.1173538

Cho, S., & Lin, C. (2011). *Influence of Family Processes, Motivation, and Beliefs About Intelligence on Creative Problem Solving of Scientifically Talented Individuals Influence of Family Processes, Motivation, and Beliefs About Intelligence on Creative Problem Solving of Scien*. *October 2014*, 37–41. https://doi.org/10.1080/02783193.2011.530206

Cohen, S., Sherrod, D. R., & Clark, M. S. (1986). Social Skills and the Stress-Protective Role of Social Support. *Journal of Personality and Social Psychology*, *50*(5), 963–973. https://doi.org/10.1037/0022-3514.50.5.963

Dehghani, Y., Hekmatian Fard, S., & Kamran, L. (2019). Effectiveness of Emotional Regulation Training in improving adaptability and social adequacy of students with learning disabilities Y. *Quarterly of Applied Psychology*, *13*(2), 229–241. https://doi.org/https://dx.doi.org/10.29252/apsy.13.2.229

Descals-tom, A., Rocabert-beut, E., Abell, L., & Amparo, G. (2021). *Influence of Teacher and Family Support on University Student Motivation and Engagement*. 10.3390/ijerph18052606

Ebru Ikiza, F., & Cakarb, F. S. (2010). Perceived social support and self-esteem in adolescence. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, *5*, 2338–2342. https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.07.460

[Downloaded from jnip.ir on 2026-10-30]

Erden, M., & Akgül, S. (2010). PREDICTIVE POWER OF MATH ANXIETY AND PERCEIVED SOCIAL SUPPORT FROM TEACHERS FOR PRIMARY STUDENT'S MATHEMATICS ACHIEVEMENT. *Journal of Theory & Practice In Education*, *6*(1).

Fine, G. A. (2020). Friends, impression management, and preadolescent behavior. *In Childhood Socialization*, 209–233.

Hamdan-mansour, A. M., Hamaideh, S. H., Arabiat, D. H., & Saleh, N. (2014). Psychosocial Correlates of Motivation for Academic Accomplishment among University Students. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, *159*, 32–36. https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.12.323

Hsin, A., & Felfe, C. (2014). When Does Time Matter? Maternal Employment, Children's Time With Parents, and Child Development. *Demography*, *51*(5), 1867–1894. https://doi.org/10.1007/s13524-014-0334-5

Kim, J., & Cicchetti, D. (2004). A longitudinal study of child maltreatment, mother-child relationship quality, and maladjustment: The role of self-esteem and social competence. *Journal of Abnormal Child Psychology*, *32*(4), 341–354. https://doi.org/10.1023/B:JACP.0000030289.17006.5a

Lamerichs, J., Ekberg, S., Bateman, A., & Danby, S. J. (2019). Children and Mental Health Talk. *Children and Mental Health Talk, May 2021*. https://doi.org/10.1007/978-3-030-28426-8

Niknam, F., Homayouni, A., & Mohammadi, A. K. (2016). Relationship among social support, quality of life, and loneliness of the elderly. *International Journal of Advanced Biotechnology and Research*, *7*(3), 1365–1373.

Parke, R. D., & Buriel, R. (2008). *Socialization in the family: Ethnic and ecological perspectives. Child and adolescent development: An advanced course*. https://doi.org/10.1002/9780470147658.chpsy0308

Paulsen, E., Bru, E., & Murberg, T. A. (2006). Passive students in junior high school: The associations with shyness, perceived competence and social support. *Social Psychology of Education*, *9*(1), 67–81. https://doi.org/10.1007/s11218-005-1365-y

Pilkauskas, N. V, Brooks-Gunn, J., & Waldfogel, J. (2018). Maternal employment stability in early childhood: Links with child behavior and cognitive skills. *Developmental Psychology*, *54*(3), 410. https://doi.org/https://doi.org/10.1037/dev0000438

Roohafza, H. R., Afshar, H., Keshteli, A. H., Mohammadi, N., & Feizi, A. (2014). *What role does perceived social support and coping styles play in depression and anxiety ? October*, 2–7. https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/25538777

[Downloaded from jnip.ir on 2026-10-30]

Song, J., Bong, M., Lee, K., & Kim, S. Il. (2015). Longitudinal investigation into the role of perceived social support in adolescents' academic motivation and achievement. *Journal of Educational Psychology*, *107*(3), 821–841. https://doi.org/10.1037/edu0000016

Thompson, R. A. (2021). Infant day care: Concerns, controversies, choices. *Employed Mothers and Their Children*, 9–36.

Waldfogel, J., Han, W.-J., & Brooks-Gunn, J. (2002). The effects of early maternal employment on child cognitive development. *Demography*, *39*(2), 369–392. https://doi.org/10.1353/dem.2002.0021

Wang, M., Kiuru, N., Degol, J. L., & Salmela-aro, K. (2018). *Friends, academic achievement, and school engagement during adolescence : A social network approach to peer influence and selection effects*. *58*(June), 148–160. https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2018.06.003

Washington, T., Calkins, S. D., Labban, J. D., Dollar, J. M., & Keane, S. P. (2020). Family-Level Factors Affecting Social and Academic Competence of African American Children. *Child and Youth Care Forum*, *49*(3), 383–407. https://doi.org/10.1007/s10566-019-09533-5

Wentzel, K. R. (1994). *Relations of Social Goal Pursuit to Social Acceptance, Classroom Behavior, and Perceived Social Support*. *86*(2), 173–182.

Wentzel, K. R., Russell, S., & Baker, S. (2016). *Emotional Support and Expectations From Parents, Teachers, and Peers Predict Adolescent Competence at School*. *108*(2), 242–255.

[Downloaded from jnip.ir on 2026-10-30]

فصلنامه ایده های نوین روانشناسی
دوره ۱۳، شماره ۱۷ ، تابستان سال ۱۴۰۱

The relationship between mother's employment in the early years of childhood, quality of mother-child relationship and perceived social support with social adequacy in adulthood

Mansooreh Ghandabi*[1], Golnaz Rafizadeh Ardabili[2]

Abstract

Background and purpose: The present study was conducted with the aim of determining the relationship between mother's employment in the early years of childhood (part-time/full-time), quality of mother-child relationship and perceived social support with social adequacy in adulthood.

Materials and methods: The current research method is descriptive correlation (regression). The statistical population of this research was all the female students of Ferdowsi University of Mashhad in the academic year of 2019-1400, and 105 people were selected as the sample of the research using the available sampling method among all the female students of Ferdowsi University of Mashhad who had working mothers in the first 3 years of their lives. And, was selected. The participants completed the Social Adequacy Questionnaire of Fellner et al. (1991), the Multidimensional Social Perceived Scale by Zimmet et al. (1988) and the Mother-Child Relationship Scale by Fine et al. (1983). In order to analyze the data, indicators and methods of descriptive statistics, mean and standard error of the data were used; and inferential statistics were used to obtain Pearson's correlation coefficient and regression by SPSS-26 software.

Findings: Based on the obtained data, perceived social support from friends and others, behavioral skills (19%, F=9.162) and family support, cognitive skills (11%, F=8.228) and motivation and expectations (9% predicts F=7.852) are among the components of social adequacy. Among the components of the parent-child relationship, positive affect predicts behavioral skills (10%, F=9.192) and role aversion predicts cognitive skills (11%, F=9.988).

Discussion and conclusion: As a result, it can be said that perceived social support and parent-child relationship can predict a person's social adequacy in adulthood.

Keywords: mother's employment, mother-child relationship quality, perceived social support, social adequacy

[1] *MA, General Psychology, Department of Psychology, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran (corresponding author) (mansoorehghandabi@yahoo.com)
[2] Master's degree, General Psychology, Department of Psychology, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran

[Downloaded from jnip.ir on 2026-10-30]